ПУБЛІКАЦІЯ / UK

Біолабораторії України та кошти МОЗ. Що розкривають документи

Опубліковано 18.11.2026 · Оновлено 18.11.2026

3,49 млн доларів для одеської лабораторії, єдина заявка від 25 грудня та два штрафи загальною сумою понад 4,8 млрд гривень. Що з’ясувалося після звірки документів.

Редакційна ілюстрація на основі офіційних портретів Віктора Ляшка та Тулсі Габбард. Фоном слугує згенерована лабораторія.

У одеську лабораторію, згідно з розсекреченою довідкою американської розвідки, вклали майже 3,5 мільйона доларів. На іншому боці цієї історії — наказ українського МОЗ, яким Віктор Ляшко видав ліцензію на медичну практику, зокрема, своїй дружині. З 64 схвалених заявок її заява була найпізнішою. Між подачею та наказом минуло два календарні дні. Що саме документи свідчать про лабораторії, рішення міністра та гроші на фармацевтичному ринку України?

Приводом для перевірки стала листопадова публікація, яка пов’язала американську допомогу українським лабораторіям із сімейним бізнесом Ляшка та становищем великих фармкомпаній. Ми знайшли розсекречену презентацію, додаток до наказу з усіма 64 схваленими заявками, дві річні декларації міністра та вересневу постанову Верховного суду. За цими документами можна перевірити підрядників, дати та суми. Публічних документів, які пов’язували б фінансування біобезпеки з доходами родини міністра або з продажами «Фармака», ми не виявили. Оригінальна публікація.

Що Тулсі Габбард оприлюднила про біолабораторії України

12 червня 2026 року Управління директора національної розвідки США опублікувало матеріали про біологічні лабораторії. У повідомленні відомства йдеться про американську підтримку понад 120 лабораторій у більш ніж 30 країнах. У самій презентації в українському розділі йдеться про понад 40 об’єктів, які США побудували або підтримували. Ще у 2022 році Пентагон публічно повідомляв про приблизно 200 млн доларів допомоги Україні з 2005 року та 46 отримувачів підтримки, включаючи лабораторії, медичні заклади та діагностичні майданчики. Ці формулювання описують масштаб допомоги, а повний перелік об’єктів із їхнім поточним статусом у опублікованих документах відсутній. Повідомлення американської розвідки. Розсекречені матеріали. Стенограма Пентагону за 2022 рік.

У угоді 2005 року партнерами виступають Міністерство оборони США та Міністерство охорони здоров’я України. Її заявлена мета — запобігати поширенню збудників, технологій та знань, які могли б використовуватися при розробці біологічної зброї. Слайди 2026 року дають змогу простежити, як ця рамкова угода перетворювалася на конкретні проєкти — від ремонту та обладнання до діагностичної роботи. У тій самій презентації наведено перелік небезпечних збудників, зокрема сибірську виразку, туляремію, чуму, віруси Ебола та Марбург. Зведений перелік не містить інвентаризації за об’єктами, за якою можна було б підтвердити наявність

кожного зразка в конкретній українській лабораторії. Угода 2005 року. Слайди 2–3.

Одеський протичумний інститут і 3,49 млн доларів

Найбільш детально задокументована центральна референс-лабораторія Українського науково-дослідного інституту боротьби з чумою в Одесі. У презентації її загальна вартість вказана як **3 492 551 долар**. З них окремо названі **613 477 доларів** на будівництво та **2 059 014 доларів** на обладнання та меблі. Ці два рядки покривають лише частину загальної вартості. Детального розбиття залишку опублікований слайд не надає. Таблиця проєктів, слайд 3.

У графі про виконавців вказано американського інтегратора **Black & Veatch** та українські субпідрядники **Odessa Invest** та **Macrochem**. Проектна картка з реєстраційним номером 2225-04 датована 21 травня 2012 року. Одержувачем допомоги вказано інститут. У таблиці зазначено, що дозвіл на роботу з особливо небезпечними збудниками було видано у вересні 2010 року. Віктор Ляшко очолив МОЗ у травні 2021 року. Ці дати дозволяють встановити, хто як установа відповідав за проєкт і в який період він оформлювався. У оприлюднених матеріалах щодо Одеси особиста роль Ляшка у виборі підрядників або розподілі коштів не відображена. Картка проєкту в матеріалах розвідки США. Повідомлення про призначення міністра.

Чотири проєкти з опублікованою вартістю

Об’єкт	Вартість згідно з презентацією
Референс-лабораторія Інституту боротьби з чумою, Одеса	3 492 551 долар
Діагностична лабораторія, Херсонська область	1 728 822 долари
Інститут ветеринарної медицини Національної академії аграрних наук	2 109 375,23 долара
Діагностична лабораторія, Закарпатська область	1 920 432 долари

Джерело таблиці.

Навіщо знищувати зразки під час війни

У березні 2022 року Всесвітня організація охорони здоров’я повідомила Reuters, що рекомендувала українським лабораторіям знищити небезпечні зразки з високим ризиком, щоб запобігти можливим витокам. Рекомендацію надали незабаром після початку повномасштабного вторгнення, коли обстріл, аварійне відключення або втрата фізичного контролю над сховищем ставали реальними ризиками. Для висновку щодо розпорядження конкретного міністра потрібні оригінальний текст, дата, адресати та документ, що підтверджує, на якій підставі його видали. У вивчених публічних джерелах ми не знайшли достатнього підтвердження приписаного Ляшкові особистого розпорядження. Повідомлення Reuters про рекомендацію ВООЗ.

Для питання про біологічну зброю вирішальне значення мають призначення роботи та обґрунтованість виду й кількості збудників. Саме так сформульована стаття I Конвенції про біологічну зброю, яка допускає профілактичні, захисні та інші мирні цілі. У травні 2022 року представник ООН повідомив Раді Безпеки, що організації нічого не відомо про програми біологічної зброї в Україні. Це заява щодо відомостей, доступних ООН. МЗС України в червні 2026 року знову заявило, що країна не розробляла, не виробляла і не зберігала біологічну зброю, а спільні проєкти стосувалися епідеміологічного нагляду, діагностики та громадського здоров’я. Стаття I Конвенції. Засідання Ради Безпеки ООН. Коментар МЗС України.

Два дні на ліцензію. Що показали всі 64 заявки

25 грудня 2024 року Ірина Ляшко подала заяву, 26 грудня засідала ліцензійна комісія, 27 грудня Віктор Ляшко підписав наказ № 2187. Документ посилається на протокол комісії № 52. ФОП Ірина Леонідівна Ляшко зазначена під номером 64 у додатку з виданими ліцензіями. Вказано три спеціалізації — ортодонтія, терапевтична та хірургічна стоматологія. У тому ж наказі 31 заявнику було відмовлено. Сімейний зв’язок підтверджується декларацією міністра. Наказ та додатки. Декларація за 2025 рік.

Ми звірили дати заяв у всіх 64 отримувачів. **Ірина Ляшко була єдиною з них, хто подав документи 25 грудня.** Ще п’ять заяв датовані 24 грудня. Їхні заявники отримали ліцензії за тим самим наказом через три календарні дні. Решта 58 подали документи з 16 по 23 грудня. Таким чином, заява дружини міністра пройшла швидше за інші схвалені заяви в цьому конкретному наказі. Порівняння стосується однієї партії рішень і показує різницю в датах. Воно не відображає звичайний термін видачі ліцензії в усьому міністерстві. Стаття 13 закону

про ліцензування встановлює загальний термін до десяти робочих днів і допускає прийняття рішення раніше. Дати заяв у додатку до наказу. Закон про ліцензування.

Питання до МОЗ конкретне. Хто розглядав заяву Ірини Ляшко, чи повідомляв міністр про родинні зв’язки та як виключили їхній вплив на рішення? Пакетний характер наказу пояснює, чому документ охоплює десятки заявників. Для оцінки можливого конфлікту інтересів потрібні протокол комісії та документи про те, як його врегулювали. У відкритих матеріалах, які ми вивчили, офіційного висновку про порушення саме за наказом № 2187 немає. Статті 1 та 28 закону про запобігання корупції.

Приміщення в Броварах з’явилося в декларації за 2025 рік

Дата, яка пов’язує два відкриті документи, — **27 грудня 2024 року**. Цього дня датований наказ про видачу ліцензії. Та сама дата вказана в декларації навпроти виникнення права оренди у Ірини Ляшко на нежитлове приміщення площею **102,5 м²** у Броварах. Річна декларація за 2025 рік, подана 25 березня 2026 року, також містить **976 327 грн підприємницького доходу** подружжя. З цього запису неможливо визначити, яка частина доходу отримана саме за ліцензією № 2187. Вартість приміщення в декларації не вказана, тому наведена у вихідній публікації оцінка в 4 млн грн залишається без підтвердження цим документом. Декларація за 2025 рік, розділи про нерухомість та доходи.

У декларації за 2024 рік приміщення немає. Правило НАПК щодо декларування нерухомості, що перебуває у користуванні, враховує строк володіння або користування. На кінець звітного року право мало виникнути щонайменше за 30 календарних днів до останнього дня періоду. Окрема підстава діє, якщо об’єкт перебував у користуванні не менше половини днів звітного періоду. Зазначений у наступній декларації початок оренди 27 грудня пояснює, чому за двома річними деклараціями не можна зробити висновок про приховування приміщення. Декларація за 2024 рік. Роз’яснення НАПК для декларантів.

Схема. Як відбуваються фінансування, ліцензування та оплата ліків

Технічна допомога Одесі. Програма Міноборони США → генеральний інтегратор Black & Veatch та місцеві підрядники → роботи та обладнання для інституту боротьби з чумою.

Ліцензування медичної практики. Заява ФОП 25 грудня → засідання комісії 26 грудня → наказ МОЗ 27 грудня.

Оплата ліків. Публічний замовник → закупівля та договір → оплата постачальнику. За програмою «Доступні ліки» НСЗУ → аптека за договором про відшкодування вартості відпущених препаратів.

«Фармак», «БаДМ» та «Оптима-Фарм». Які цифри витримують перевірку

Для «Фармака» точний показник можна взяти з рядка 2350 окремої річної звітності АТ. Чистий прибуток склав **1,640 млрд грн у 2024 році** та **2,039 млрд грн у 2025 році**, з округленням до мільйона. Цифра 1,621 млрд грн, близька до опублікованої в вихідному матеріалі, відповідає іншому показнику — сукупному доходу за 2024 рік. Вартість договорів із державними замовниками, обсяг фактичних оплат і чистий прибуток — три різні величини. Щоб підрахувати внесок держави у продажі компанії, потрібна вигрузка договорів і платежів із зазначенням періоду, переліку замовників та правил обліку дистриб’юторів. Такий розрахунок із перевіреною методикою у вихідній публікації не наведено. Річна звітність АТ «Фармак», рядки 2350 та 2465.

Антимонопольний комітет України має дані щодо більш вузького сегмента. Згідно з його дослідженням, у 2021–2023 роках «БаДМ» та «Оптима-Фарм» разом забезпечували понад 85 % поставок ліків до аптек серед дистриб’юторів. 31 липня 2025 року АМКУ оголосив, що наклав на компанії штраф у розмірі **2 374 168 475** та **2 432 403 190 грн** Відповідно. Комітет заявив про узгоджену поведінку при встановленні цін на низку ліків, компанії оскаржили висновки. Частка аптечних поставок ілюструє масштаб концентрації в дистрибуції. Частку оборонних контрактів за цим дослідженням встановити неможливо. Дослідження ринку АМКУ . Повідомлення про штрафи. Позиція дистриб’юторів.

Вересневе оновлення. 22 вересня 2026 року Верховний суд залишив у силі закриття провадження у справі № 910/14711/25. У ньому «БаДМ» оскаржував окреме процедурне рішення АМКУ № 697-р про те, що дія основного рішення не призупинена. Суперечка щодо законності самого штрафу викладена в судовому акті окремо, під номером 910/12276/25. Тому вереснева постанова дозволяє уточнити долю одного з позовів, а остаточний результат спору щодо штрафу та відомості про його сплату потребують окремої перевірки. Постанова Верховного суду від 22 вересня 2026 року.

Роль Національної служби здоров’я України, яку очолює Наталія Гусак, можна перевірити на прикладі програми «Доступні ліки». За нею НСЗУ відшкодовує аптекам вартість відпущених за рецептами ліків. Для закупівлі закладів діє інший механізм. Там перевірку починають із картки закупівлі, договору та даних про оплату. Якщо в картці переможцем зазначено дистриб’ютора, виробника конкретного лікарського засобу треба встановлювати за специфікацією, а суму за ним — за позиціями, обсягом фактичної поставки та оплатою. Один договір може включати продукцію кількох виробників. Роз’яснення НСЗУ щодо програми. Система публічних закупівель Prozorro.

Які документи ще потрібні для відповіді

Щодо лабораторій найважливіший наступний крок — отримати акти виконаних робіт і деталізацію одеського проєкту. Вони покажуть, які послуги та обладнання увійшли до загальної суми 3,49 млн доларів, і дозволять зіставити суми з ролями підрядників. У історії ліцензії ключовим документом є протокол засідання комісії від 26 грудня 2024 року та матеріали щодо врегулювання можливого конфлікту інтересів. Вони допоможуть з’ясувати, як розглядалася заявка дружини міністра та які заходи вжили у зв’язку з родинними зв’язками.

На фармринку позначку щодо концентрації вже поставив сам антимонопольний регулятор. Щоб перевірити більш широкі твердження щодо закупівель «Фармака», потрібен відтворюваний реєстр договорів та фактичних оплат. Номери кримінальних проваджень, які наводять автори вихідної публікації, ми не змогли самостійно пов’язати з публічними процесуальними документами щодо цих епізодів. Наразі запити щодо цих питань надіслано до відомств та підрядників, чиї документи опубліковано. Головне з них для МОЗ — як було розглянуто єдину заявку від 25 грудня та хто приймав рішення щодо неї.

Обкладинка — редакційна ілюстрація, створена за допомогою ШІ на основі офіційних портретів. Автори вихідних портретів. Портрет Віктора Ляшка, МОЗ України, CC BY 4.0, кадрування та художня обробка. Портрет Тулсі Габбард, директор Національної розвідки США, суспільне надбання у США, кадрування та художня переробка.

Джерела

1. Оригінальна публікація
   https://ord-ua.club/2026/11/17/novi-podrobici-pro-amerikanski-biolaboratorii-v-ukraini/

2. Повідомлення американської розвідки
   https://www.odni.gov/13629/pr-10-26/

3. Розсекречені матеріали
   https://www.odni.gov/wp-content/uploads/dlm_uploads/BIOLAB_Slides.pdf

4. Стенограма Пентагону за 2022 рік
   https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript/article/2963333/senior-defense-official-holds-an-off-camera-press-briefing/

5. Угода 2005 року
   https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_138#Text

6. Таблиця проєктів, слайд 3
   https://www.odni.gov/wp-content/uploads/dlm_uploads/BIOLAB_Slides.pdf#page=3

7. Повідомлення про призначення міністра
   https://www.kmu.gov.ua/news/viktor-lyashko-ocholiv-ministerstvo-ohoroni-zdorovya-ukrayini

8. Повідомлення Reuters про рекомендацію ВООЗ
   https://www.yahoo.com/news/exclusive-says-advised-ukraine-destroy-012804158.html

9. Стаття I Конвенції
   https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/bwc-1972/article-1

10. Засідання Ради Безпеки ООН
    https://webtv.un.org/en/asset/k1y/k1yhsampmo

11. Коментар МЗС України
    https://mfa.gov.ua/news/komentar-mzs-shchodo-chergovih-manipulyacij-dovkola-temi-biologichnih-laboratorij-v-ukrayini

12. Наказ та додатки
    https://moz.gov.ua/uk/decrees/nakaz-moz-ukrayini-vid-27-12-2024-2187-pro-licenzuvannya-medichnoyi-praktiki

13. Декларація за 2025 рік
    https://public.nazk.gov.ua/documents/29d588ce-af8d-44f1-ae3f-432b5846ef30

14. Дати заяв у додатку до наказу
    https://moz.gov.ua/storage/uploads/edb17614-e9b7-4cae-bea4-63ed792bbbc9/dn_2187_27122024_dod.pdf

15. Закон про ліцензування
    https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text

16. Статті 1 та 28 закону про запобігання корупції
    https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text

17. Декларація за 2024 рік
    https://public.nazk.gov.ua/documents/d1921961-9089-40a1-99af-051fe58b90c6

18. Роз’яснення НАПК для декларантів

https://wiki.nazk.gov.ua/archive/print/page/4308/12.01.2024/

19. Річна звітність АТ «Фармак», рядки 2350 та 2465
https://lawestro.ai/warehouse/records/2f376a081edffe596dd158f5ea723491168f7063c7bacb80dd3c3e056da4b424/82d4cca567b7a90d

20. Дослідження ринку АМКУ
https://amcu.gov.ua/static-objects/amcu/uploads/public/67e/d42/ed4/67ed42ed4f36c957834466.pdf

21. Повідомлення про штрафи
https://amcu.gov.ua/news/amku-oshtrafuvav-dystrybiutoriv-likarskykh-zasobiv-na-ponad-4-mlrd-hrn

22. Позиція дистриб’юторів
https://ru.interfax.com.ua/news/general/1093114.html

23. Постанова Верховного суду від 22 вересня 2026 року
https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=140020448

24. Роз’яснення НСЗУ щодо програми
https://nszu.gov.ua/news/prohrama-dostupni-liky-nszu-ta-vooz-obhovoryly

25. Система публічних закупівель Prozorro
https://prozorro.gov.ua/

26. Портрет Віктора Ляшка, МОЗ України
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Viktor_Liashko.jpg

27. CC BY 4.0
https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

28. Портрет Тулсі Габбард, директор Національної розвідки США
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Director_Tulsi_Gabbard_Official_Portrait.jpg

Використання матеріалів

У разі використання матеріалів обов’язкове активне посилання на оригінальну публікацію.

Оригінал матеріалу

https://kartel-khimprom.com/uk/article/biolaboratori%d1%97-ukra%d1%97ni-ta-koshti-moz-shho-rozkrivayut-dokumenti/